

STORTINGET

Representantforslag 78 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Geir Pollestad
og Gro-Anita Mykjåland

Dokument 8:78 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Geir Pollestad og Gro- Anita Mykjåland om Statkraft og mer vannkraftut- bygging

Til Stortinget

Bakgrunn

Nasjonal kontroll med vannkraften og seinere andre naturressurser er en viktig del av historien om det moderne Norge. Konesjonslovene, som først ble innført tidlig på 1900-tallet, har vært avgjørende for å sikre nasjonal kontroll over Norges naturressurser, spesielt vannkraften. Disse lovene ble utformet for å hindre utenlandsk dominans og sørge for at inntektene fra ressursene skulle komme det norske folk til gode. Gjennom krav om hjemfall, som sikrer at vannkraftressurser tilbakeføres til staten etter en viss periode, har Norge kunnet bevare kontrollen over kraften. Konesjonslovene har også satt en standard for forvaltning av andre naturressurser, inkludert olje og gass. Blant de norske politikerne som engasjerte seg særlig sterkt for konesjonslovene, var Gunnar Knudsen fra partiet Venstre og Johan Castberg fra Arbeiderdemokratene.

Det statlige eierskapet i vannkraften forvaltes i dag av Statkraft. Statkraft er et aksjeselskap som er 100 prosent eid av staten gjennom Nærings- og fiskeridepartementet. Statkrafts kjernevirksomhet er fortsatt norsk vannkraft, men selskapet har utvidet virksomheten til å inkludere andre energiformer som vindkraft, solenergi og fjernvarme. Statkraft har de siste tiårene satset tungt

internasjonalt. Selskapet er til stede i mer enn 20 land og har betydelige investeringer i Europa, Sør-Amerika og Asia. I land som Brasil, India og Chile har Statkraft utviklet og drevet store vannkraftverk, vindparker og solenergi prosjekter.

I lys av den krevende strømprissituasjonen i Norge er det avgjørende at Statkraft retter mer oppmerksomhet mot kjernevirksomheten, som er norsk vannkraft. Dersom det skal opprettholdes rimelige kraftpriser for folk flest og gode konkurransevilkår for norsk industri, kreves det at kraftproduksjonen økes i Norge. Likevel har utbyggingen av ny vannkraft i Norge stagnert de siste årene. For å realisere det fulle potensialet i norsk vannkraft må regjeringen justere sin eierskapsutøvelse overfor Statkraft for å få selskapet til å bygge ut mer vannkraft i Norge. Dette kan bidra til å få ned strømprisene og bedre balansen i kraftmarkedet. Regjeringen må gjennom foretaksmøtet instruere styret i Statkraft om å sette et ambisiøst mål for utbygging og oppgradering av norsk vannkraftproduksjon.

Vannkraftutbygging er ofte kapitalkrevende og har en lang tidshorison for investeringene gir avkastning. Å redusere avkastningskravet for norsk vannkraft er dermed et grep som er særskilt egnet, da dette kan gjøre det mer attraktivt for Statkraft å investere i nye prosjekter og oppgradere eksisterende kraftverk. Regjeringen bør derfor gjennom foretaksmøtet instruere Statkraft om å senke avkastningskravene for nye vannkraftprosjekter (inkludert oppgraderinger). Først når alle norske lønnsomme investeringer iht. nytt avkastningskrav har fått tilført tilstrekkelig kapital, kan det ev. allokere kapital til investeringer i de utenlandske prosjektene.

Samtidig som Norge står i en krevende situasjon med tanke på kraft og strømpriser, ser man at mange gitte konesjoner for kraftutbygging forblir ubenyttet i

lange perioder. For å sikre raskere utbygging av nye kraftprosjekter og bedre ressursutnyttelse bør regjeringen vurdere tiltak som kortere utbyggingsfrist. I dag gis ofte lange utbyggingsfrister for kraftprosjekter, noe som kan føre til at selskaper lar prosjekter ligge på vent i flere år uten fremdrift. Ved å redusere utbyggingsfristen kan myndighetene legge press på konsesjonærene for å få prosjektene i gang raskere. En kortere tidsfrist for å gjennomføre prosjektene vil tvinge aktørene til å prioritere og mobilisere ressurser for å sikre realisering av prosjektene innen rimelig tid.

Når en utbyggingsfrist for en konsesjon utløper uten at prosjektet er realisert, går verdifull kunnskap og analyser ofte tapt. Regjeringen bør vurdere å pålegge konsesjonærer å overlevere teknisk-økonomiske rapporter og annen relevant dokumentasjon til myndighetene ved utløpet av utbyggingsfristen. Disse rapportene kan deretter gjøres tilgjengelige for andre aktører som ønsker å bygge ut prosjektet. Dette vil redusere kostnadene og risikoen for nye utbyggere, samtidig som det sikrer at arbeidet som allerede er gjort, ikke går til spille.

Statkraft er i dag plassert i kategori 1 i statens eierskapsmodell, som innebærer at selskapet primært drives for å oppnå høyest mulig avkastning på investert kapital. Imidlertid er Statkraft en sentral bidragsyter for å nå Norges sektorpolitiske mål på kraftområdet, inkludert produksjon av tilstrekkelig energi og forsynings sikkerhet. Ved å flytte Statkraft til kategori 2, der selskapene har både forretningsmessige mål og sektorpolitiske formål, kan staten tydeliggjøre selskapets strategiske betydning for nasjonale energimål. En slik endring vil gi rom for en enda sterkere prioritering av investeringer i kraftproduksjon i Norge. Dette vil styrke Statkrafts evne til å balansere økonomisk lønnsomhet med samfunnsmessige hensyn.

Norge har fremover et behov for rimelig, trygg og stabil strøm til folk og næringsliv. Det er nødvendig å ta grep for å sikre nasjonal kontroll med krafta, lavere strømpriser og økt samfunnstrygghet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen endre statens eierskapsutøvelse overfor Statkraft slik at selskapet bygger ut mer norsk vannkraft, herunder ber Stortinget regjeringen instruere styret i Statkraft om å sette et langt mer ambisiøst mål for utbygging og oppgradering av norsk vannkraftproduksjon.
2. Stortinget ber regjeringen instruere Statkraft om å redusere avkastningskravet for norsk vannkraft for både nye prosjekter og oppgraderinger og innføre et prinsipp om at selskapet ikke kan gjøre nye utenlandsinvesteringer før alle lønnsomme investeringer i norsk vannkraft har fått tilført tilstrekkelig kapital.
3. Stortinget ber regjeringen instruere Statkraft om å bidra til å legge til rette for flere småkraftprosjekter gjennom samarbeid og kompetansedeling med grunneiere og andre relevante aktører.
4. Stortinget ber regjeringen vurdere å redusere utbyggingsfristene for kraftutbygging for å sikre raskere utbygging, herunder utbyggingsfristene for allerede gitte konsesjoner.
5. Stortinget ber regjeringen vurdere å pålegge kraftutbyggingskonsesjonærer å overgi teknisk-økonomiske rapporter om de ulike kraftutbyggingsprosjektene til myndighetene ved utløp av utbyggingsfristen, slik at andre selskaper som vurderer å bygge ut, vil ha bedre grunnlag for å kunne overta de ubenyttede konsesjonene.
6. Stortinget ber regjeringen endre Statkraft fra et kategori 1-selskap til et kategori 2-selskap for å muliggjøre et mer aktivt statlig eierskap og understreke betydningen Statkraft har for å nå sektorpolitiske mål.
7. Stortinget ber regjeringen flytte konsesjonsbehandling av småkraftverk til et av Norges vassdrags- og energidirektorats regionkontorer.

12. februar 2025

Trygve Slagsvold Vedum

Geir Pollestad

Gro-Anita Mykjåland